

Література

1. Baker de Altamirano, Y, Mellor-Clark, S (2008) Campaign 1 Student's Book, Macmillan.
2. Underwood, M (1989) Effective Class Management, Longman.
3. Ur, P (2001) A Course in Language Teaching, Cambridge: Cambridge University Press.
4. Grammar 2, Games and Activities, Longman, 2001.

БРИК Т.О.

ХАРАКТЕРИСТИКА ВМІНЬ ПРОФЕСІЙНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ, НЕОБХІДНИХ МАЙБУТНІМ ОФІЦЕРАМ

В умовах реформування Збройних сил України вироблення вмінь іншомовного професійного спілкування є важливим завданням. Уміння спілкуватися, досягати успіху в процесі професійної комунікації є тими характеристиками особистості, які багато в чому визначають досягнення майбутнього офіцера в різноманітних сферах життя, сприяють його соціальної адаптації до умов сучасного світу, що постійно змінюється.

Мета статті – розкрити сутність характеристик умінь професійного іншомовного спілкування.

Метою навчання, зокрема професійної іноземної мови, є набуття майбутнім офіцером умінь одержувати відповідну інформацію та бути здатним порозумітися іноземною мовою на професійні теми. Такі вміння можемо назвати вміннями іншомовного професійного спілкування (далі – ІПС), а саме: суто комунікативними, вміннями говоріння, сприйняття мови на слух, читання, письма, які дають змогу одержувати відповідну іншомовну інформацію на професійні теми з подальшим її використанням для професійного самовдосконалення, компетентно висловлювати свою думку в ході вербальної і невербальної взаємодії з іншими суб'єктами в процесі професійної діяльності.

Розглянемо більш детально вміння ІПС майбутніх офіцерів.

Суто комунікативні вміння – вміння досягати взаєморозуміння, підвищення ефективності при виконанні спільного завдання, збільшення здатності прогнозувати поведінку співрозмовника за певних обставин, вироблення та вдосконалення індивідуального стилю спілкування; вміння справити перше гарне враження, бути рівноправним учасником професійного діалогу, подумки відтворювати переживання співбесідника, вміння налаштувати його на спілкування, вміння “побачити” внутрішнім зором почуте.

У процесі вироблення та вдосконалення суто комунікативних умінь велику роль відіграють комунікативні якості мовлення: правильність, чистота, точність, багатство і різноманітність лексики, образність, виразність, дохідливість, доцільність, стислість.

Суто комунікативні вміння містять у собі фактори вербального та невербального спілкування, а також фактор психологічних знань.

Одним з найважливих умінь ІПС слід вважати вміння курсантів вести бесіду, оскільки діалогічне мовлення є основною формою усної мовленнєвої діяльності, а вміння вести бесіду – однією з кінцевих цілей навчання іноземної мови у ВВНЗ. Розвивати це вміння слід систематично, завдяки чому з'являється можливість збільшити кількість мовленнєвих вправ та наблизити усне мовлення до реальної ситуації спілкування.

Для виникнення бесіди потрібно, щоб її учасники мали різну поінформованість або по-різному інтерпретували факти, приблизно однаково знаючи ситуацію [14].

Бесіда має три компоненти: an opening (початок), a body (основна частина), а closing (завершення) – та може бути схарактеризована постійною зміною комунікативних ролей “мовець” – “слухач” [15].

Проведення бесіди сприяє закріпленню й автоматизації теоретичних та практичних знань і вмінь, які були здобуті раніше, а викладач отримує можливість виявити, яка навчальна інформація недостатньо засвоєна. Тому бесіда слугує також і формою контролю засвоєння курсантами мовних знань і розвитку вмінь.

Обов'язковою умовою проведення бесіди іноземною мовою є створення максимально наближеної до реальної обстановки мовленнєвої ситуації, яка спонукає курсанта до самостійного висловлювання, вдосконалює мовленнєву реакцію та компенсує відсутність природного мовного оточення.

Створенню мовленнєвої ситуації під час бесіди допомагає: використання тематики, близької особистим та громадським інтересам курсантів; широке застосування технічних джерел інформації; використання наочних посібників.

Репліки співрозмовників являють собою невеликі або доволі розгорнуті монологи, за допомогою яких співрозмовники зображують або коментують факти [7]. Питанням у таких випадках часто передує інформація, з якої вони логічно і впливають. Відповідь також часто супроводжується інформацією, за допомогою якої мовець пояснює свою точку зору.

Для ефективного проведення професійної бесіди майбутні офіцери мають навчитися: починати бесіду; здійснювати інформування партнерів зі спілкування, аргументування положень, які висувуються комунікантами; приймати рішення; закінчувати бесіду.

Максимальну складність для співрозмовників становить розпочинання бесіди. На цьому етапі бесіди слід виробити правильне і коректне ставлення до співрозмовника, оскільки початок бесіди – своєрідний місток між комунікантами.

Не слід боятися запитань співрозмовників, оскільки вони дають змогу активізувати учасників бесіди та спрямувати процес передачі інформації в потрібне русло. Також питання надають співрозмовникам можливість виявити себе та показати свої знання.

Одним з важливих умінь ІПС слід вважати вміння курсантів вести діалог – викликати мовленнєву реакцію співрозмовника і реагувати на його

висловлювання в межах основних видів функціонального взаємозв'язку висловлювань: отримання інформації, перевірка правильності суджень, констатація факту, заперечення, підхоплення та обмін думками.

Пауза в мовленні дає змогу підкреслити значущість висловленої думки. Головне, щоб пауза не перевищувала 5–6 с, інакше вона стане тягучою.

До невербальних засобів можна зарахувати: нереклексивне слухання, візуальний контакт, пози і жести, паузи, посмішку. Особливо ці прийоми ефективні в комплексі – тоді вони, доповнюючи, посилюють один одного.

Візуальний контакт є важливою частиною спілкування. Дивлячись на співрозмовника, слухач виявляє зацікавленість, а також зосереджує увагу на мовцеві, що сприяє слуханню.

Під час слухання бажано кивати головою, оскільки так мовець отримує підтримку: “Я Вас розумію”, або ще краще – “Я згодний з Вами”.

Встановлено, що прийняття співбесідником поз, що відрізняються, є додатковою перепорою в досягненні взаєморозуміння. Тому тим, хто бажає досягти прихильності потрібно дзеркально відобразити жести співрозмовника, якщо вони дружні або нейтральні.

При формуванні вмінь ІПС головну увагу потрібно акцентувати на розвитку вмінь говоріння та слухання, оскільки саме вони є найбільш важливими формами спілкування [17].

Уміння говоріння – комплексне поняття, яке складається з багатьох чинників, зокрема досягнення позитивного результату в спілкуванні; вміння будувати монолог, який “є вищою, більш складною формою мовлення, хоча й історично пізніше розвиненою, порівняно з діалогом” [3]; уміння вести бесіду, використовуючи загальну ерудованість, ініціативність, оскільки діалогічне мовлення є основною формою усної мовленнєвої діяльності; вміння застосовувати внутрішнє мовлення, за допомогою якого відбувається обдумування, планування, регуляція діяльності (зовнішньої і внутрішньої), підготовка до акту спілкування [1]; підготовка до зовнішнього мовлення, сприйняття чужого мовлення, внутрішній діалог, спогади, роздуми, мрії [6]; офіційне спілкування діалогічної та монологічної форми, а також офіційне групове спілкування діалогічної та монологічної форми; знання офіційно-ділового стилю спілкування та вміння ним користуватися; вміння правильно вести себе під час проведення ділової бесіди; вміння свідомо ставитися до слова, вміння обирати його відповідно до мети, завдань та ситуацій спілкування; вміння конструктивної критики.

Уміння говоріння передбачає, що курсанти можуть висловлювати свої думки за допомогою засобів мови, що вивчається, в реальній мовленнєвій комунікації; при цьому забезпечується спонтанність, вільність, аргументованість мовлення та можливість спілкування на різні теми та переключення з однієї теми на іншу.

Говоріння здійснюється за моделлю орієнтувально-дослідної діяльності, тобто мовець орієнтується в ситуації, в якій відбувається мовлення, виходячи з власної мети та намірів, своїх відносин зі співрозмовником або співрозмовниками, намагається розібратися в їхніх намірах, ставленні до

того, про що йдеться, і на основі цього буде та перебудує власні висловлювання [10].

В основі вмінь говоріння як здібності орієнтуватися та будувати оптимальні висловлювання відповідно до результатів орієнтації лежать мовленнєві навички (фонологічні, граматичні, лексичні). Вони дають можливість оформити висловлювання, що задовольняє мовну норму, включаючи соціокультурні вимоги, які стосуються мовної форми висловлювання та існують у конкретній мовно-культурній спільності. Навички як автоматизовані компоненти діяльності дають змогу без участі свідомості будувати лінгвістично правильні, нормативні висловлювання.

Уміння говоріння в навчальних умовах у ВВНЗ передбачає, що курсанти можуть висловлювати свої думки за допомогою засобів мови, що вивчається, в реальній мовленнєвій комунікації; при цьому забезпечується спонтанність, вільність, аргументованість мовлення й можливість спілкування на різні теми та переключення з однієї теми на іншу.

Розвиток уміння говоріння стає можливим тільки в мовленнєвій практиці, тобто в самому спілкуванні. Навички говоріння іноземною мовою принаймні частково розвиваються в тренувально-навчальній діяльності. Їх формування обов'язково потребує наявності тренувальних вправ, які б забезпечили достатню кількість повторень дії для її автоматизації.

Вважаємо, що велику послугу курсантам у розвитку вміння говоріння надасть володіння елементами акторської майстерності [8], а саме:

- прагнення до чіткості мовлення та однозначності виразів;
- використання прийомів, спрямованих на оволодіння увагою слухачів (відбір інформації, яскравість подання, прагнення до співпереживання);
- формування довіри до інформації через виділення найбільш яскравих деталей;
- риторичне запитання тощо.

Уміння говоріння передбачає вміння вести діалог – викликати мовленнєву реакцію співрозмовника і реагувати на його висловлювання в межах основних видів функціонального взаємозв'язку висловлювань: отримання інформації, перевірки правильності суджень, констатації факту, заперечення, підхоплення та обміну думками.

Уміння непередготовленого мовлення – вміння одночасно в момент висловлення організувати зміст думок та їх оформлення за допомогою мовних засобів.

У процесі навчання у ВВНЗ майбутні офіцери повинні оволодіти вмінням вести ділову бесіду. Її завданням може бути: прийом на роботу, отримання завдання, звіт про роботу, критика, звільнення та нарада [12].

Не треба боятися критики з боку своїх товаришів у процесі вдосконалення вмінь говоріння, оскільки саме критика допомагає зрозуміти, що ви робите правильно, а що – ні [19]. При цьому важливо намагатися зрозуміти, чому саме такі коментарі були зроблені.

З удосконаленням уміння говорити збільшується здатність інформувати та впливати на слухачів.

Уміння сприйняття мови на слух (аудіювання) – це рецептивний вид мовленнєвої діяльності, який забезпечує розуміння того, що сприймається на слух, і належить до усної форми мовлення.

Уміння сприйняття мови на слух – багатокомпонентне поняття, до складу якого входять: уміння рефлексивного та нерефлексивного слухання; вміння зосередити увагу та користуватися установками схвалення, самосхвалення та емпатії; вміння розуміти невербальну мову та використовувати ресурси пам'яті.

Ті, хто навчається, у тому числі і курсанти, мають не просто чути мовлення, а й слухати його [16].

Слухання – активний внутрішній процес, який потребує постійних зусиль та зосередженості на предметі бесіди; вмінь правильної обробки отриманої інформації, вмінь реагувати на потенційно цінну критику.

Слухання – вольовий акт, у якому задіяні вищі розумові процеси. Слухання потребує певних навичок та прийомів, які можна розподілити на групи за ознакою їх спорідненості.

Як зазначає А. Шунтов, уміння слухати партнера спеціально не розвивається і не контролюється, тому добре розвиненим умінням слухати володіє небагато людей [13].

Усвідомлене вміння бути уважним – ефективний засіб підвищення сприйняття мовлення співбесідника. Слухати та сприймати – означає не відволікатися, підтримувати постійну увагу, стійкий візуальний контакт та використовувати позу як засіб спілкування.

Увага слухача допомагає мовцеві; вона означає, що, слухаючи, співбесідник продовжує спілкування. Мовець починає говорити швидше та частіше використовує жести.

Стійкий візуальний контакт з мовцем надихає співбесідника продовжити мовлення, що, у свою чергу, допомагає слухати його ще уважніше.

Для ефективного слухання необхідне поєднання таких установок: схвалення, самосхвалення та емпатії.

Під схваленням розуміємо установку, що виражає позитивне ставлення до іншої людини, за наявності якого будь-яка людина може без зайвих зусиль висловити свою думку, а також відчувати самосхвалення.

Емпатія означає розуміння будь-якого відчуття – гніву, смутку, радості, яке переживає інша людина, і виявлення свого розуміння цих почуттів у відповідь. Емпатія допомагає поєднувати власні інтереси з піклуванням про інших, саме вона робить нашу поведінку соціальною.

До вмінь іншомовного професійного спілкування можна зарахувати і вміння читання іноземною мовою, оскільки читання як спосіб отримання інформації має деякі переваги [11]. Це відображається на такому кількісному показнику, як частка правильно переданої інформації, яка при читанні більша, ніж при аудіюванні. Засвоєння більшої кількості інформації під час читання йде як за рахунок вищої пропускну здатності зорового каналу сприймання мовлення, так і в результаті створення читачем для себе більш комфортного темпового режиму.

Уміння читання передбачає отримання інформації з будь-якого друкованого матеріалу. Читання – це рецептивний вид мовленнєвої діяльності, який включає техніку читання та розуміння того, що читається, і належить до писемної форми мовлення [10]. Читання є процесом сприйняття та перероблення графічно закодованої літерної мовленнєвої посилки.

Розуміння прочитаного є процесом активним і творчим, у якому читач “співпрацює” з автором тексту, перетворюючи написане ним в індивідуальні особистісні сенси (код власної думки).

Дуже важливо підготувати тих, хто навчається, зокрема і курсантів, до читання [9]. На передтекстовому етапі проводиться підготовка до читання (зняття мовленнєвих труднощів, ознайомлення з темою та професійними поняттями й реаліями, що зустрічаються в тексті), створення доброзичливої атмосфери в аудиторії: потрібно зацікавити, залучити курсантів до роботи, створюючи позитивну мотивацію. На текстовому етапі курсанти отримують завдання, які вони виконують під час читання. Саме на цьому етапі розвиваються комунікативні вміння читання, він може включати: заповнення таблиці, складання плану тексту, вибір заголовку, заповнення пропусків, роботу зі ствердженнями (правильно/неправильно), логічне перегрупування речень, розбивку на параграфи. Ці завдання дають змогу перевірити розуміння прочитаного. Мета післятекстового етапу – інтеграція читання з продуктивними комунікативними вміннями, а саме: з говорінням і письмом (курсанти використовують здобуті в ході читання знання в різноманітних мовленнєвих ситуаціях). Як завдання можна запропонувати дискусію, рольову гру, презентацію, опитування думок, написання листа, резюме.

Читання професійних текстів потребує не тільки високорозвиненого вміння читати, а і спеціальних умінь і наявності великого загального словникового запасу та запасу професійної лексики [18], також необхідне вміння аналітично мислити, щоб зрозуміти, що хотів сказати автор.

Уміння читання передбачає, що особистість може реконструювати текст, що виявляється в таких завданнях [4]: зрозуміти текст; використати на практиці; знайти відповідь; інтерпретувати (теорію чи практику).

Також уміння читання передбачає, що особистість може:

1) у процесі читання тексту виділяти і реєструвати в пам’яті нову інформацію, фіксуючи її за допомогою опорних слів;

2) передавати зміст прочитаного без підготовки й у нормальному темпі, що передбачає володіння мовою, як мінімум, на рівні свідомого контролю. Такий переказ неможливий без уміння:

– визначати у процесі читання логічну структуру тексту і способи викладу підтем;

– планувати у процесі читання повідомлення й утримувати в пам’яті план при переказі тексту;

– конструювати речення з заданим змістом у процесі мовлення без попередньої підготовки.

При цьому курсанти мають розуміти незнайомий матеріал за допомогою перекладу, мовного здогадування.

Перед читанням викладач має пояснити курсантам, як їм зорієнтуватися в лексико-граматичних явищах мови, як правильно читати слова-винятки тощо. Щоб виробити техніку читання, курсанти мають працювати як з полегшеними (адаптованими) текстами, так і важкими (неадаптованими). Прискореному виробленню навичок читання досить часто заважає своєрідне почуття сором'язливості курсантів, позбутися якого допомагає хороше читання всією навчальною групою.

Для читання іноземною мовою потрібне володіння трьома групами вмінь: 1) вміння розуміти мовний матеріал (фонетику, лексику, граматику); 2) вміння забезпечувати повноту розуміння зв'язного тексту в цілому: вміння виділяти в тексті окремі його елементи; вміння узагальнювати, синтезувати факти; вміння співвідносити окремі частини тексту; 3) вміння усвідомлювати зміст тексту із забезпеченням глибини його розуміння: виведення судження на основі фактів тексту; встановлення його ідеї, задуму; оцінювання фактів/змісту; інтерпретування – розуміння підтексту [10].

Розуміння в процесі читання багато в чому залежить від словникового запасу курсанта. Але за роки навчання у ВНЗ неможливо сформувати в курсантів рецептивний словник такого обсягу, який би охоплював більшість лексичних одиниць, що вживаються в автентичних оригінальних текстах різної тематики, жанрів і рівня складності.

Вихід полягає у формуванні вмінь користуватися потенційним словниковим запасом. До потенційного словника належать лексичні одиниці, які невідомі курсанту (не належать до його рецептивного словникового запасу), але значення яких він може вивести або здогадатися про нього, коли зустрічається з ним у тексті.

Письмо забезпечує графічну фіксацію тексту мовлення. Письмо – найсвідоміший з видів мовленнєвої діяльності, який повністю базується на мисленні того, хто пише. Уміння письма – це продуктивні, інколи репродуктивні вміння мовленнєвої діяльності, пов'язані з передачею інформації у графічному літерному коді [10].

Уміння письма сприяють не тільки швидкому, безпомилковому запису матеріалу, що вивчається, а й письмовому вираженню думок в епістолярному жанрі, в ділових паперах, у ході підготовки доповідей, заповнення різних анкет.

Письмо вимагає володіння такими вміннями:

1) так званого “економного” (найпростішого та швидкого) накреслення букв, що відступає від норми, але не перешкоджає їх автоматичному впізнаванню;

2) швидкісного написання букв і слів. Цю дію, що являє собою одну зі сторін техніки письма, розвивають шляхом використання спеціальних вправ, подібно тому, як навчають швидкісного читання;

3) негайного відтворення письмового образу слова за його звуковим образом.

Письмо включає також уміння складати письмові текстові повідомлення. Для цього особистість має володіти такими діями:

1) у процесі читання розуміти зміст окремих речень, що утворюють текст;

2) у процесі читання “схоплювати” зміст усього зв’язного тексту;

3) запам’ятовувати й утримувати в пам’яті (після одно- і дворазового читання) головний зміст тексту;

4) компресувати конкретний текст як вихідний:

– виділяти головне і другорядне в змісті тексту;

– письмово відновлювати стислий зміст тексту на основі зафіксованих (усно або письмово) опорних слів;

– передавати головний зміст тексту в нормальному темпі (з використанням плану або опорних слів);

– складати заздалегідь повідомлення за темою [4].

Усі вміння, які забезпечують письмо, формуються та розвиваються тільки в мовленнєвій практиці, як і в будь-якому іншому виді мовленнєвої діяльності [10].

У результаті усвідомленого вивчення мови особистість здобуває відповідні теоретичні знання, а в результаті практичного використання мови у спілкуванні в людини формуються відповідні мовленнєві навички та вміння [2]. При найбільш раціональній методиці навчання у ВНЗ іноземної мови цей процес ніби складається з двох компонентів: з одного боку, курсанти вивчають іноземну мову, а з іншого – оволодівають мовленням цієї мови. Серед умінь ІПС можна виділити первинні і вторинні вміння. Якщо курсант може сказати що-небудь іноземною мовою, що вивчається, тільки завдяки тому, що він усвідомлено використовує відповідні знання, то цей момент слід назвати первинним вмінням, а не навичкою. Уміння – дія, яка виконується людиною з розумінням перший раз. Справжнє мовлення є вторинним вмінням, яке засновується не стільки на знаннях, скільки на навичках.

Навчальні вміння включають технічні прийоми, наприклад, опитування, обговорення, давання вказівок, пояснення, показ/демонстрація, а також такі види діяльності, як планування, систематизація, зосередження на навчально-професійній інформації та управління навчально-професійним процесом [5].

Мовленнєві навички існують, але мовлення особистості ніколи не зводиться до цих навичок, оскільки мовлення – це завжди творча діяльність, а мовленнєві навички – всього лише компоненти мовленнєвих умінь.

Від теоретичних мовних умінь можливий безпосередній перехід лише до первинних умінь, мовленнєві навички формуються тільки в результаті багаторазового повторення відповідного уміння (в результаті мовленнєвої практики). Звідси можемо зробити дуже важливий висновок: справжнє мовлення іноземною мовою неможливе без відповідних мовленнєвих навичок; тому не можна вважати здобуття теоретичних знань найголовнішим при навчанні ІПС. Також не можна думати, що якщо курсант вміє за-

стосувати знання у своєму мовленні, то, відповідно, він володіє мовою, і мету навчання досягнуто. Справжнє володіння мовою є не дискурсивно-логічним, а інтуїтивним, чому частково сприяють різноманітні мовні вправи, спрямовані на розуміння мовних особливостей іншомовного мовлення або на вироблення різних іншомовно-мовленнєвих навичок. Але і в цьому випадку курсанти не звикають до живого, творчого мовлення іноземною мовою і в них не розвиваються потрібні вторинні мовленнєві вміння. Для вироблення цих умінь курсантів потрібно ставити в умови практичного використання мови, що вивчається. З цією метою курсантів необхідно навчати так, щоб у них сформувалися навички усного мовлення, читання і письма.

Завдяки синтезу теоретичних знань та мовленнєвої практики курсанти мають набувати мовленнєвих навичок та вмінь.

Висновки. Іншомовне професійне спілкування вимагає оволодіння такими вміннями: суто комунікативними, уміннями говоріння, сприйняття мови на слух, читання, письма, які дають змогу одержувати відповідну іншомовну інформацію на професійні теми з подальшим її використанням для професійного самовдосконалення, компетентно висловлювати свою думку в ході вербальної і невербальної взаємодії з іншими суб'єктами в процесі професійної діяльності.

Література

1. Басаєв Б. Психологія внутрішнього мовлення / Б. Басаєв. – К. : Рад. шк., 1967. – 256 с.
2. Беляев Б. Очерки по психологии обучения иностранным языкам / Б. Беляев. – М. : Просвещение, 1965. – 227 с.
3. Выготский Л. Собр. соч. : в 6 т. / Л.С. Выготский. – М. : Педагогика, 1983. – Т. 2. – 504 с. – С. 340.
4. Євдокимова О. Психологія іншомовної текстової діяльності / О. Євдокимова, Т. Хомуленко. – Харків : Нове слово, 2004. – 156 с.
5. Житник Б. Актуалізація особистісно орієнтованого навчання. Методологічний аспект / Б. Житник. – Харків : Торсинг, 2001. – 70 с.
6. Львов М. Язык и речь / М. Львов // Начальная школа. – 2000. – № 1. – С. 83–88.
7. Методика обучения иноязычной устной речи / [под ред. В.И. Селезневой]. – Воронеж : Изд-во Воронежского университета, 1979. – 100 с.
8. Нечепоренко Л. Педагогика : учеб. пособ. / Л. Нечепоренко. – Харьков : ХНУ, 2006. – 250 с.
9. Ощепкова Т. Приемы обучения различным видам чтения / Т. Ощепкова // Иностранные языки в школе. – 2005. – № 3. – С. 19.
10. Тарнопольский О. Методика навчання іншомовній мовленнєвій діяльності у вищому мовному закладі освіти / О. Тарнопольський. – Дніпропетровськ : ДУЕП, 2005. – 246 с.
11. Ученые записки. Методика и психология обучения иностранным языкам / [под ред. проф. В. Артемова и доц. Н. Гез]. – М. : Московский государственный пед. институт ин. языков им. М. Горького, 1970. – Т. 53. – 293 с.
12. Шейнов В. Риторика / В. Шейнов. – Минск : Амалфея, 2000. – 592 с.
13. Шунтов А. Обучение слушанию на уроках русского языка / А. Шунтов // Нач. школа. – 1995. – № 9. – С. 12–18.

14. Ferguson, N. Teaching English as a Foreign Language. – L. : Longman, 1955. – 200 p.
15. Hutchinson T., Waters A. ESP. – Cambridge : Cambridge University Press, 1993. – 179 p.
16. O'Connor I. Better English Pronunciation. – Cambridge University Press, 2000. – 150 p.
17. Robinson, Don. Spotlight on Communication: a skills-based approach. – London : Pitman Publishing Limited, 1984. – 201 p.
18. Spache George D., Paul C. Berg. The Art of Efficient Reading. The Macmillan Company. – New York, 1968. – 323 p.
19. Wood, James. Speaking effectively. Random House. – New York, 1988. – 274 p.

ВАЙНОВСЬКА М.К.

МАЙСТЕРНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Становлення національної української школи неможливе без творчої праці вчителя, яка є рушійною силою в організації та здійсненні навчально-виховного процесу. Тому в умовах відродження суверенної України, становлення нової школи актуалізується проблема педагогічної майстерності вчителя як складової загальної культури, одного з найважливіших чинників національного прогресу.

Зрозуміло, що без належного рівня педагогічної майстерності педагога не може бути належного рівня освіти. Тому на сьогодні, коли освіта в Україні проголошена національним пріоритетом та розглядається як передумова інтелектуальної безпеки держави, проблеми формування педагогічної майстерності переросли з вузькопрофесійних у загальнодержавні й стають предметом активного обговорення як у наукових колах, особливо серед філософів, політологів, педагогів, так і серед широкої громадськості. Отже, на сьогодні в Україні якісні перетворення в освіті найтісніше пов'язані з професійною майстерністю вчителя, без належного рівня якої не варто й говорити про успіхи реформування освітньої системи, а тим більше про створення конкурентоспроможної системи освіти України.

Як показує проблемний науковий дискурс, є необхідність подальшого глибокого вивчення вищезначених питань, а тому проблема формування педагогічної майстерності вчителя на сучасному етапі створення новітньої освітньої системи залишається відкритою для досліджень у галузі філософії освіти. При цьому якщо однією із центральних фігур освітнього процесу, а особливо тієї його сторони, що значною мірою забезпечує якість, залишається особа педагога, то, безперечно, актуальними є на сьогодні дослідження щодо формування педагогічної майстерності в загальноосвітньому навчальному закладі.

Проблема пошуку високоефективних шляхів виховання особистості, яка пьдростає, перебуває в центрі уваги психолого-педагогічної науки.